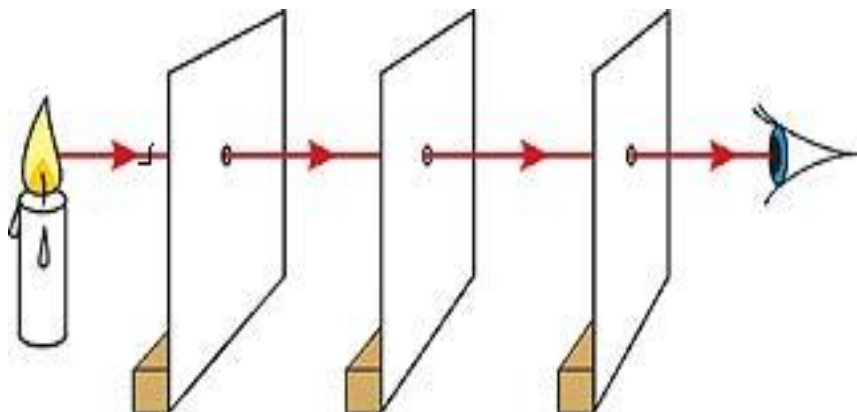

Sugároptika

Sugároptikai alapok

- ▶ A sugároptikában a fényt sugarakra, nyalábokra egyszerűsítve tárgyaljuk, nem foglalkozunk a fény hullám - vagy részecske jellegével.
- ▶ A fény útja a szemünkbe:
  - ▶ Közvetlen a tárgyról = elsődleges fényforrás (Nap, csillagok, gyertya)
  - ▶ Visszaverődés után más testekről = másodlagos fényforrás (Hold, használati tárgyak)
- ▶ A fény homogén közegben egyenes vonalban, egyenletesen terjed.
A fény sebessége légüres térben $c = 300000 \text{ km/s}$ más közegben ennél kisebb.

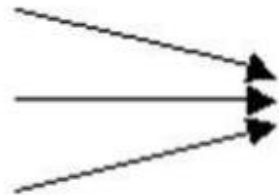

Sugároptikai alapok

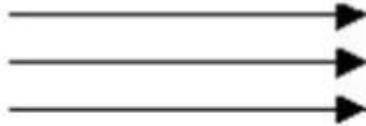
- ▶ Fénynyaláb
- ▶ Fénysugár: igen vékony párhuzamos fénynyaláb

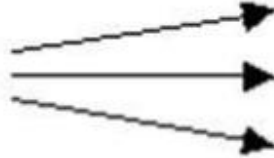
fénysugár

összetartó
fénynyaláb

párhuzamos
fénynyaláb

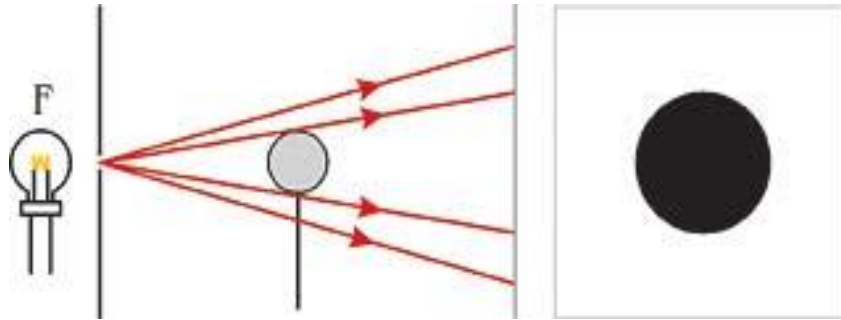

széttartó
fénynyaláb

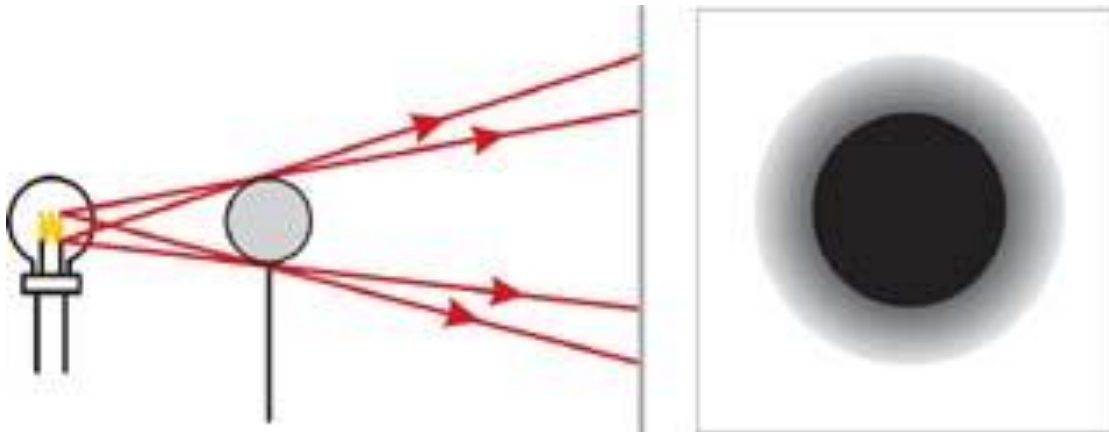

Sugároptikai alapok

- ▶ Árnyékjelenség: a fény egyenes vonalú terjedésének következménye.
- ▶ Pontszerű fényforrás esetén:

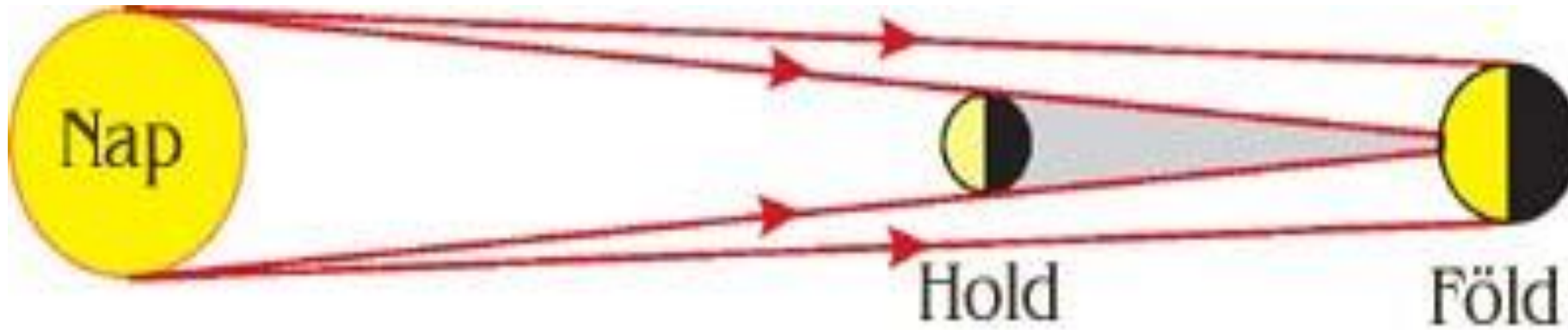

- ▶ Kiterjedt fényforrás esetén:

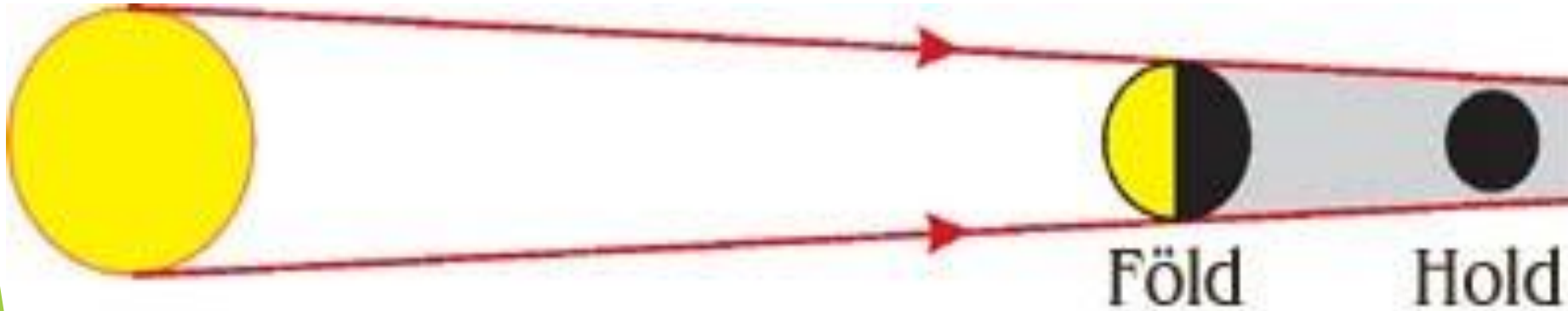

Sugároptikai alapok

▶ Napfogyatkozás

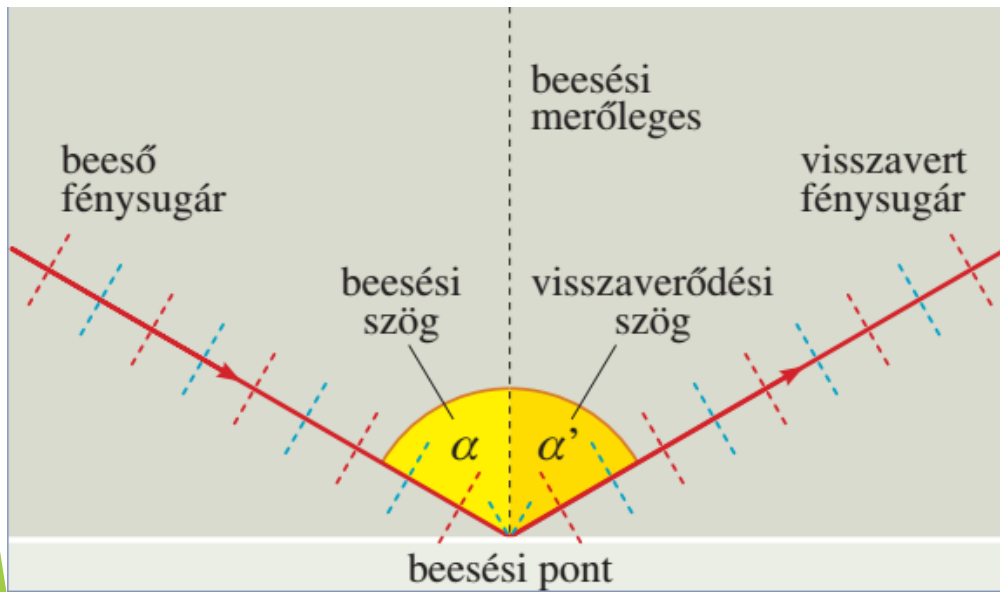
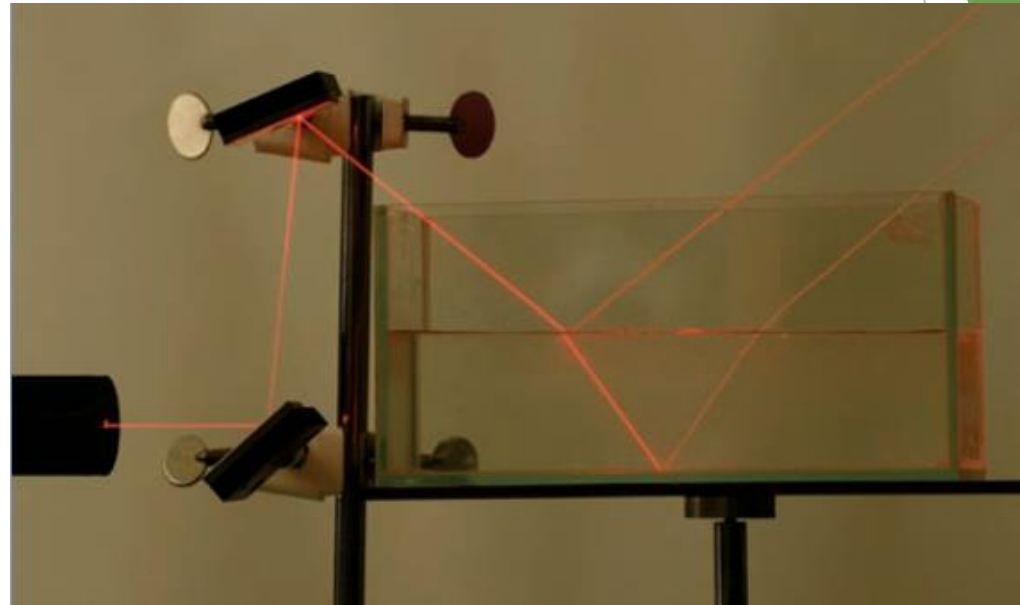
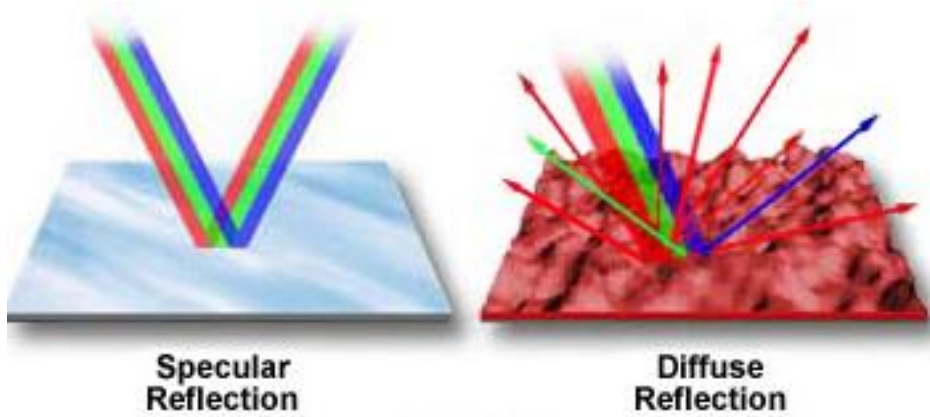
▶ Holdfogyatkozás

Fény viselkedése új közeg határán

Fényvisszaverődés

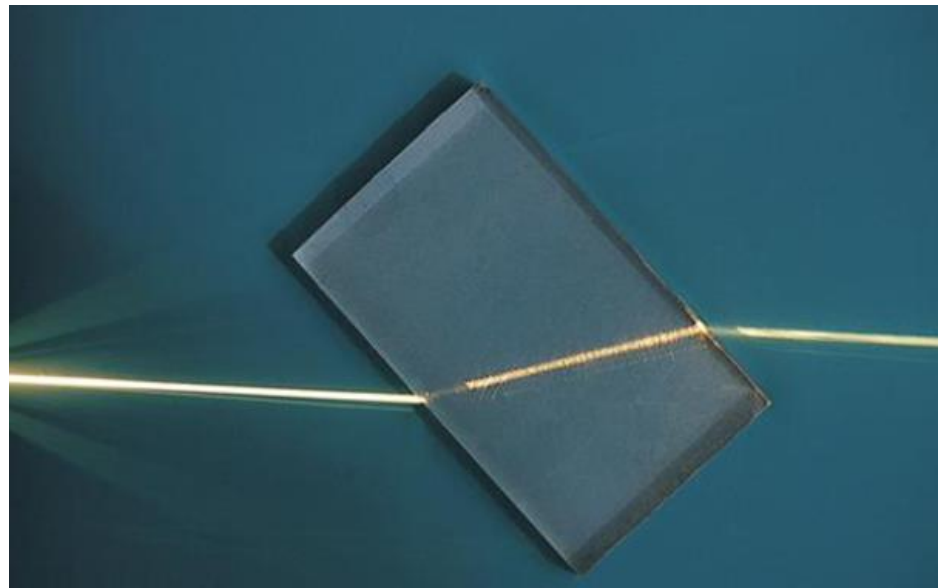
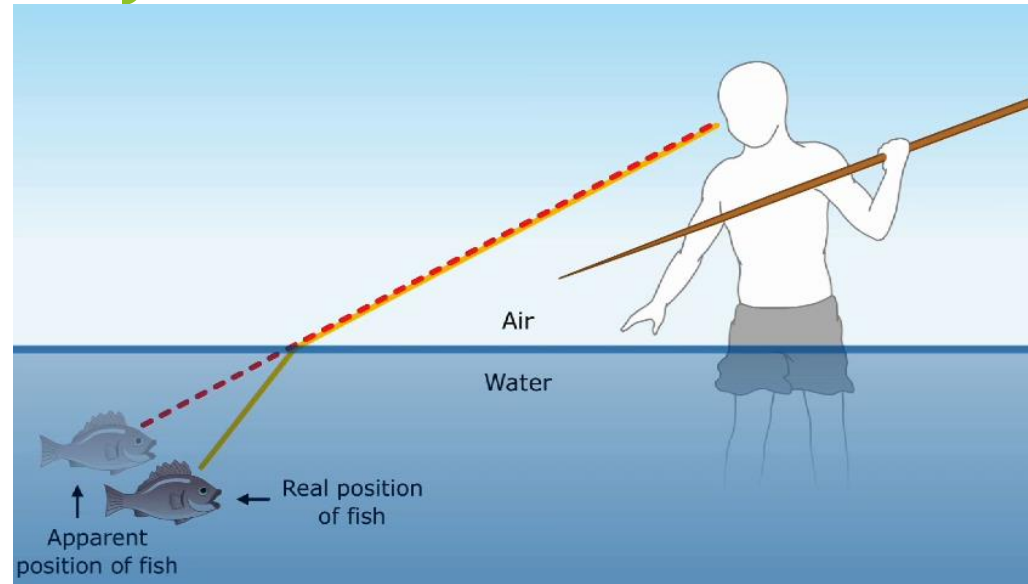
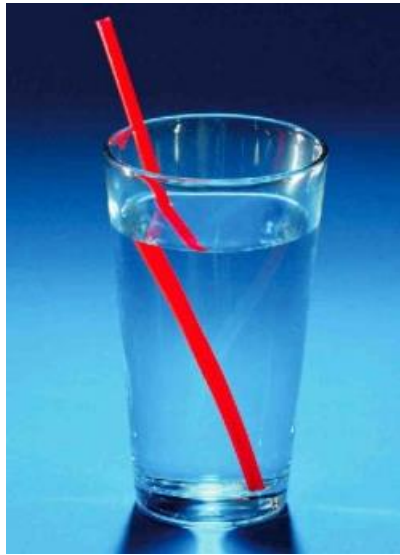

A fényvisszaverődés törvényei:

- A beeső fénysugár, a beesési merőleges és a visszavert fénysugár egy síkban van.
- A beesési szög megegyezik a visszaverődési szöggel: $\alpha = \alpha'$.

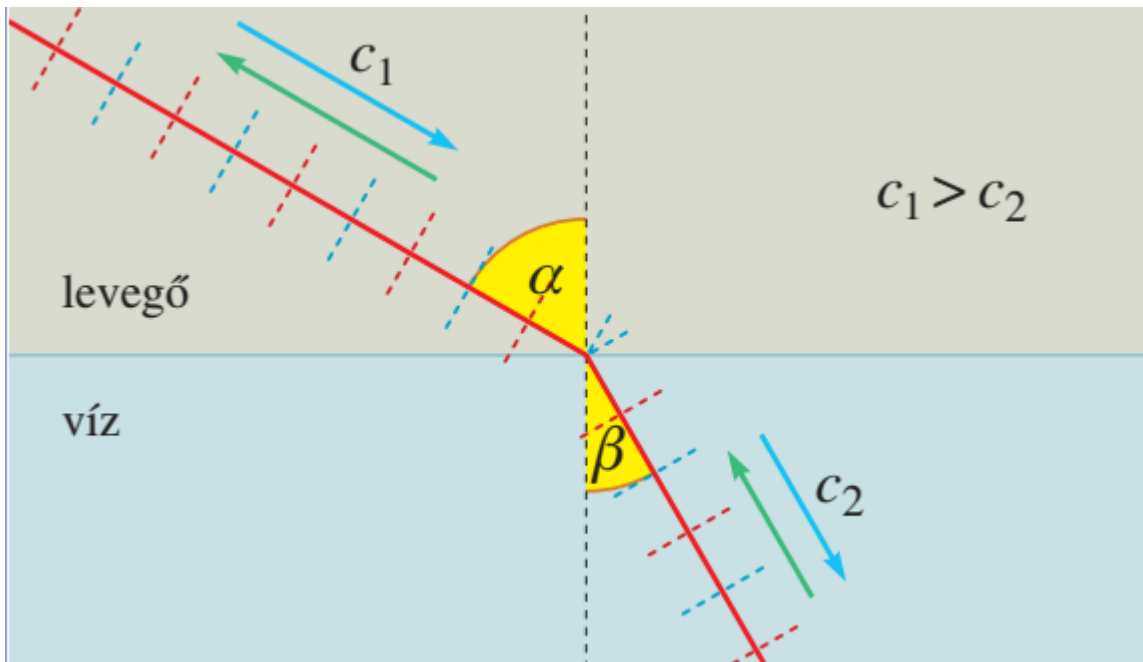
Fény viselkedése új közeg határán

Fénytörés

Fény viselkedése új közeg határán

Fénytörés

A fénycsillagok törésére is érvényes a mechanikai hullámok törésénél megismert **törvény**:

- A beeső fénycsillag, a megtört fénycsillag és a beesési merőleges egy síkban vannak.
- A határfelületre merőlegesen érkező hullám az új közegbe lépve nem tör meg, hanem irányváltoztatás nélkül halad tovább.

Ha $c_1 > c_2$ (a kettes közeg optikailag sűrűbb, mint az egyes közeg) akkor $\alpha > \beta$, a fénycsillag a merőlegeshez tör. (ábra)

Ha $c_1 < c_2$ (a kettes közeg optikailag ritkább, mint az egyes közeg) akkor $\alpha < \beta$, a fénycsillag a merőlegestől tör. (az ábrán megfordítanánk a sugarak útját)

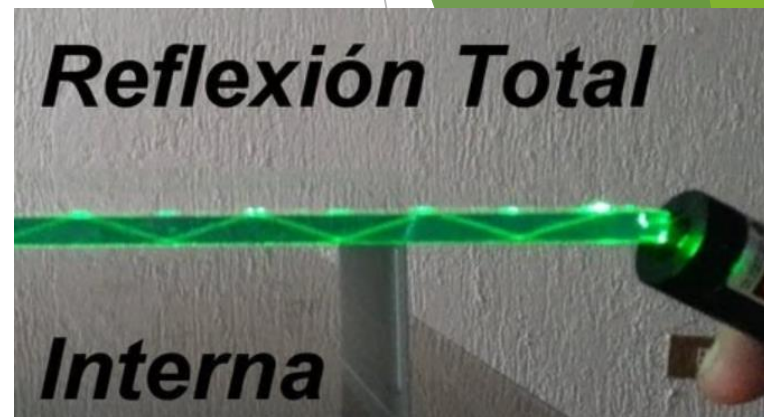
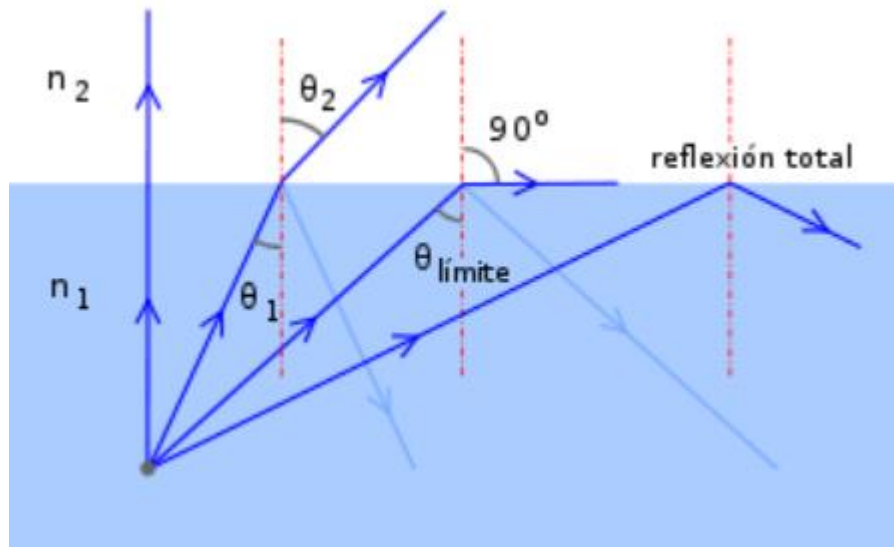
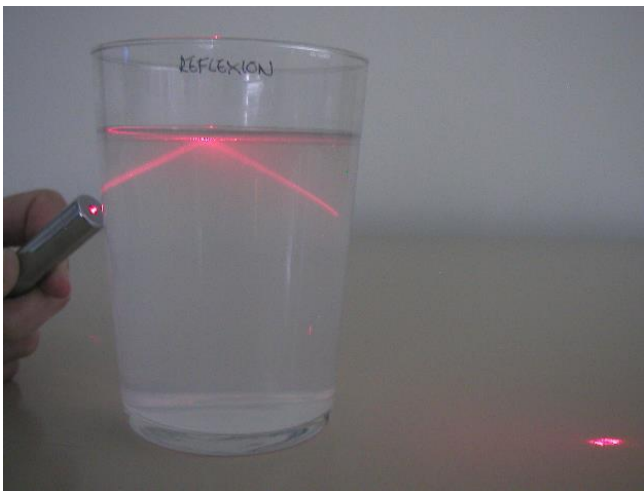
[Interaktív animáció 1](#)

[Interaktív animáció 2](#)

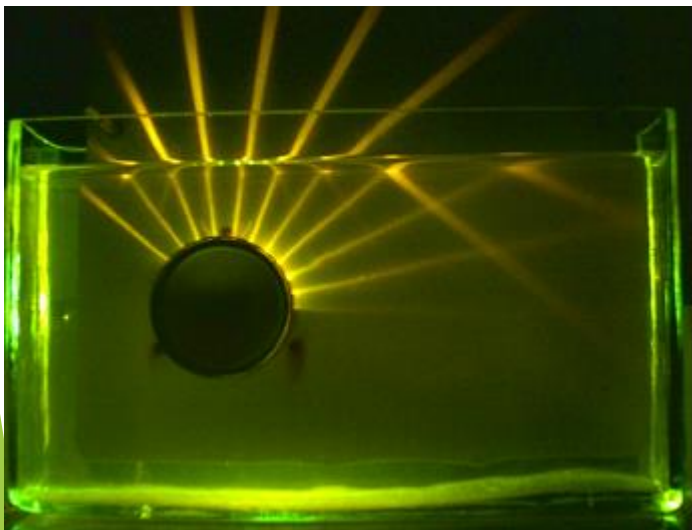

Fény viselkedése új közeg határán

Teljes visszaverődés

Optikai kábel elve

Ha a fénysugár optikailag sűrűbb közegből egy optikailag ritkább közeg határfelületéhez érkezik, akkor túl nagy beesési szög esetén ($\alpha > \theta_{\text{limite}}$) a fénysugár nem lépi át a határfelületet, tehát csak visszaverődés figyelhető meg. (teljes visszaverődés jelensége)

[Interaktív animáció](#)

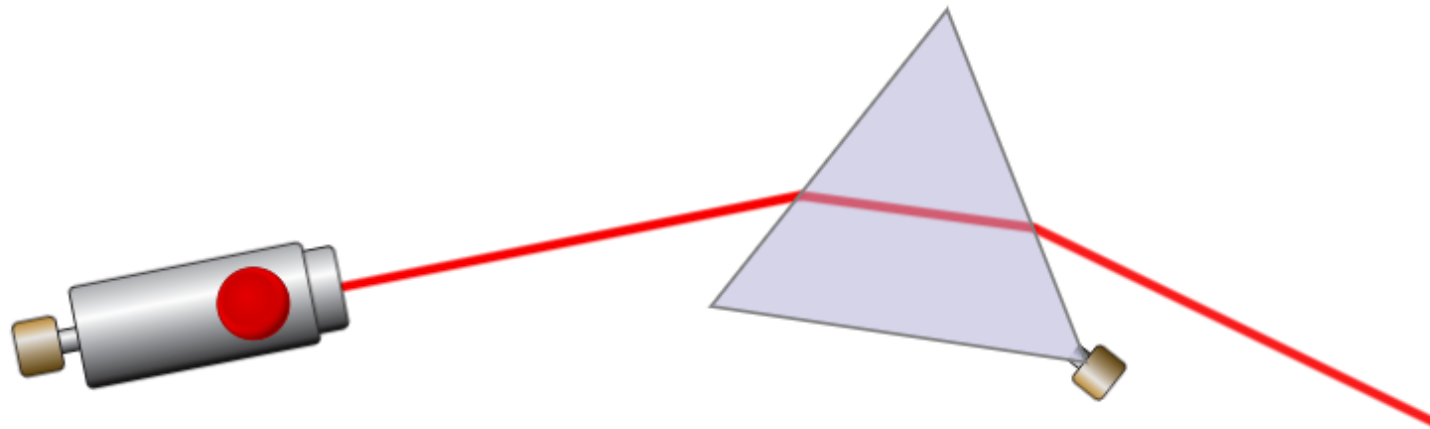
Fénytörés vizsgálata különböző testeken (irány a labor!)

► [Fénytörés 1.1.31 \(colorado.edu\)](#)

Az elektromágneses hullámok terjedési sebessége egy anyagi közegben kisebb, mint a vákuumban. Ennek a mértéke a **törésmutató**, ami a következő összefüggés szerint adható meg:

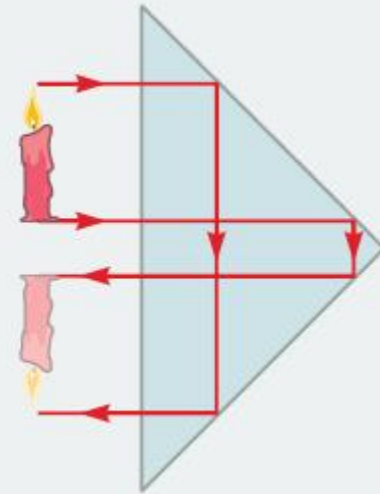
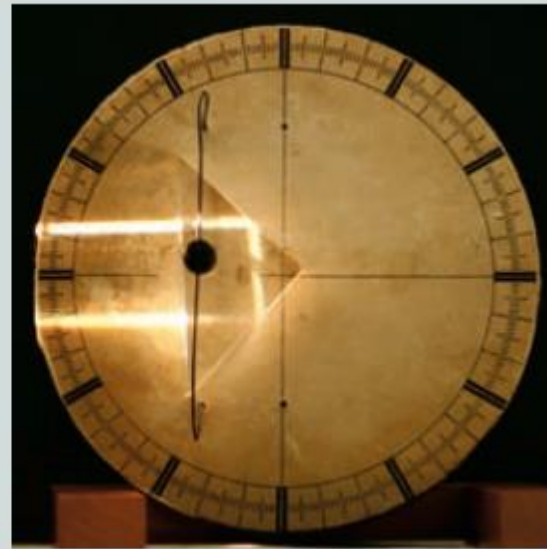
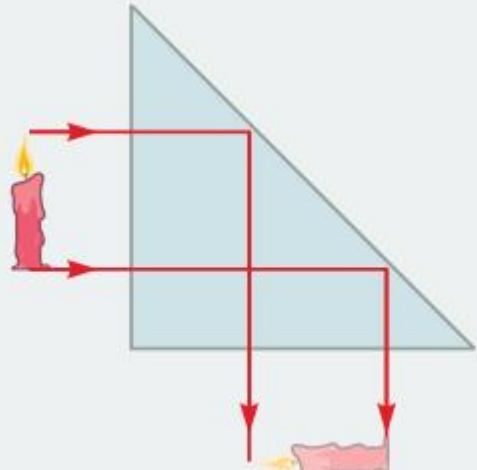
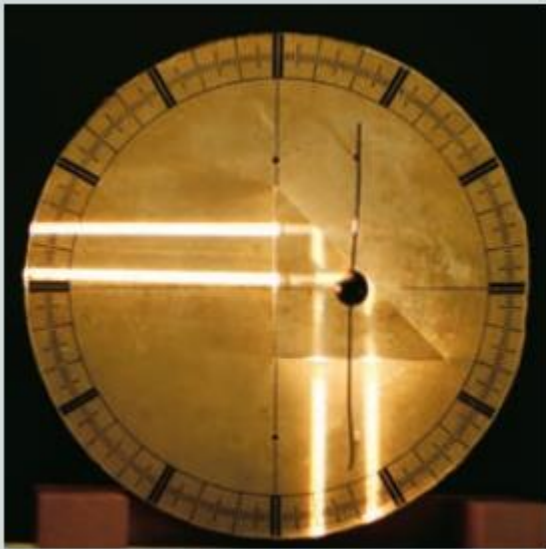
$$n = \frac{c_0}{c},$$

ahol n a közeg törésmutatója, c_0 a fény vákuumbeli c pedig a közegbeli terjedési sebessége.

Fény viselkedése új közeg határán

Teljes visszaverődés alkalmazásai

Házi feladat

Fénytöréssel kapcsolatos érdekes videók:

https://www.youtube.com/watch?v=Zo_VuueC190

<https://www.youtube.com/watch?v=F95DZGBmeVY>

<https://www.youtube.com/watch?v=aj6Kc8jAllc>

<https://www.youtube.com/watch?v=yvcbsDUnKBU>

<https://www.youtube.com/watch?v=PoYR8hcEUxo>

https://www.youtube.com/watch?v=gDA_nDXM-ck

<https://www.youtube.com/watch?v=2kBOqfS0nmE>